

Šľachtiteľský program plemena anglonúbijská koza

Úvod šľachtiteľského programu:

Tento šľachtiteľský program je vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootecnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení Nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“).

Šľachtenie plemena anglonúbijská koza vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootecnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre kozy chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobou stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako chovateľská organizácia nesúca šľachtiteľský program podľa Nariadenia EPaR č. 2016/1012 a ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona č.

194/1998 o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je sústava šľachtiteľských opatrení vedúcich k zmeneniu tých vlastností a znakov hospodárskych zvierat, ktoré rozhodujú o plnení cieľa chovu. Pri zachovaní zdravia a ekonomiky chovu. Na naplnenie šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Anglonúbijské plemeno bolo vyšľachtené v Anglicku krížením indického plemena chitral, sudánskeho plemena zaridi a anglických národných plemien. Plemenná kniha bola založená v roku 1890.

Plemeno je veľkého telesného rámca, s pevnou konštitúciou, na vysokých končatinách, s typickou oblúkonosou hlavou a širokými zvislými ušami. Rohatosť je prípustná. Hlava je výrazne oblúkonosá, krátka. Zuby sa dotýkajú ďasna hornej čeľusti. Rohaté kozy majú rohy nasadené široko od seba, smerujúce dozadu a nemali by vybočovať von. Rohatosť aj bezrohosť je povolená. Dôležitý je tiež pohlavný výraz. Oči sú strednej veľkosti, šikmo a široko posadené, mandľového tvaru. Uši dlhé, zvislé, nízko nasadené, široké a otvorené. Pokiaľ sú priložené k mulcu, ich dĺžka by ho mala presahovať. Krk je dlhý, u kôz štíhly, u capov mohutný, bez prívěskov. Šija posadená vysoko, plece výrazné, jemne utvárané, plynule prechádzajúce do zvyšku tela. Hrudník široký. Chrbát rovný a dlhý. V krížoch môžu byť mierne vyššie ako v kohútiku za predpokladu, že chrbtica nie je zakrivená. Predné končatiny sú rovné, podsadené priamo pod zvierateľom, mali by byť dlhšie ako je hĺbka hrudníka. Zadné končatiny sú rovné. Sponky sú rovné a priame. Srsť krátka a jemná, pri capoch sa môžu vyskytovať aj dlhšie vlasy, sfarbenie je pri oboch pohlaviach nejednotné, prípustné je akékoľvek sfarbenie. Vemeno pologuľovité so širokou základňou, jemné. Polovice nie sú výrazne oddelené. Cecky symetrické, dostatočne ďaleko od seba umiestnené. Hmotnosť aukčných capkov min. 35 kg vo veku 5 mesiacov, kozičiek min. 30 kg vo veku 5 mesiacov.

Prípustné chyby: menej harmonická stavba tela, slabší telesný vývin, menší telesný rámec, menej výrazný oblúkonos, mierny predkus (zuby nesmú byť viditeľné) a podkus (u obidvoch max. 5 mm), menej zreteľný pohlavný výraz, kratšie uši (2 - 3 cm od mulca), mierne prehnutá alebo vyklenutá chrbtová línia, postoj končatín mierne vybočený (do X) alebo mierne sudovitý (do O), mäkkšie sponky, voľnejšie (slabšie upevnené) vemeno.

Nepripustné chyby: slabý telesný vývin, úplne chýbajúci oblúkonos, silný predkus a podkus, u capov úplne chýbajúci pohlavný výraz, akákoľvek deformácia ušnic, napr. zrastený zvukovod, "zožehnené" ucho a pod., výrazne kratšie uši pod 3 cm od mulca, prívěsky na krku, výrazne prehnutá alebo vyklenutá chrbtová línia (mäkký, kaprí chrbát), postoj silne vybočený

(do X) alebo silne sudovitý (do O), mäkké sponky, pacecky.

Úžitkové vlastnosti

Plemeno sa vyznačuje vysokou plodnosťou, výbornou mliekovou úžitkovosťou a kvalitou mlieka. Kozy vyprodukujú v priemere 1 200 – 1 500 kg mlieka s vysokým obsahom tuku - 4,7 % (v rozpätí 3,7 – 5,7 %) a bielkovín 3,9 % (v rozpätí 3,4 % – 4,4 %).

Plodnosť sa pohybuje v rozpätí 200 – 220 %, odchov by mal dosahovať 180 %. Živá hmotnosť kôz pri priemernej výške v kohútiku 80 cm je 60 - 80 kg. U capov s priemernou výškou v kohútiku 90 cm je 90 - 110 kg.

Postup šľachtenia plemena

V procese šľachtenia anglonúbijskej kozy bude využívaná výhradne čistokrvná plemenitba so zámerom zlepšiť produkciu mlieka. Šľachtenie je založené na výbere najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Na zabezpečenie rastu úžitkovosti cestou čistokrvnej plemenitby je potrebné sprísniť selekciu plemenných zvierat. Tá sa bude vykonávať na podklade údajov získaných v Kontrole úžitkovosti oviec a kôz (KÚOaK). KÚOaK sa riadi schválenou metodikou a každý chovateľ má právo si pre svoj chov zvoliť úroveň kontroly, v závislosti od úžitkového využívania svojho stáda.

Podľa metodiky sú v KÚOaK zbierané informácie o plodnosti, intenzite rastu a produkcii mlieka. Získané dáta sa okrem selekcie zvierat môžu používať aj na odhad plemenných hodnôt úžitkových parametrov vhodnými štatistickými metódami podľa metodiky schválenej Šľachtiteľskou radou. V chovoch sa môže využívať aj genomické hodnotenie plemenných zvierat. Uplatňovanie konkrétnych metód selekcie v rámci šľachtenia jednotlivých plemien oviec a kôz určí Šľachtiteľská rada oviec a kôz svojim uznesením. V ďalších rokoch, ak bude speňažovanie mlieka realizované aj s ohľadom na obsah zložiek mlieka, a ak bude záujem zo strany chovateľov, je možné vytvoriť systém na zber dát a odhad plemennej hodnoty pre obsah zložiek mlieka.

Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v krajinách EÚ.

Kontrolu úžitkovosti oviec a kôz vykonáva Zväz chovateľov oviec a kôz na základe nariadenia EPaR 2016/1012 a poverenia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, alebo ním poverená tretia strana. Výkon KÚOaK sa riadi metodikou schválenou orgánmi ZCHOK na to oprávnenými.

Plemenná kniha oviec sa riadi osobitným štatútom vypracovaným v súlade s platnou legislatívou a schválením orgánmi ZCHOK na to oprávnenými .

Geografické vymedzenie

Tento šľachtiteľský program je uplatňovaný výhradne na území Slovenskej republiky.

Plemenný štandard a chovný cieľ plemena anglonúbijska koza chovanej v SR

Ukazovateľ	anglonúbijska koza	
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	Zvieratá sú veľkého telesného rámca, s pevnou konštitúciou, na vysokých končatinách, s typickou oblúkonosou hlavou a širokými zvislými ušami. Rohatosť je prípustná. Sfarbenie je pri oboch pohlaviach nejednotné, prípustné je akékoľvek sfarbenie.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Mliekový úžitkový typ
	Chovný cieľ	Mliekový úžitkový typ (zameranie aj na produkciu jatočných kozliat).
Hmotnosť kôz	<i>Plemenný štandard</i>	60 - 80 kg
	Chovný cieľ	70 kg
Hmotnosť plemenných capov	<i>Plemenný štandard</i>	90 kg
	Chovný cieľ	100 kg
Hmotnosť capkov vo veku 5 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	35 kg
	Chovný cieľ	42 kg
Hmotnosť kozičiek vo veku 5 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	30 kg
	Chovný cieľ	36 kg
Produkcia mlieka za dojnú periódu	<i>Plemenný štandard</i>	650 kg
	Chovný cieľ	780 kg
Plodnosť na okotenu kozu	<i>Plemenný štandard</i>	200%
	Chovný cieľ	240%